

**Mučedníci a oběti
pro Krista**

Bylo jich hrstka
zrovna jak zrní v hlíně
spravedlivých a milosrdných
a touto setbou se obrozovala zem

Vždycky tomu tak bylo
Vždycky tomu tak bude

— Jan Zahradníček, Znamení moci

Jan Stříbrný a kolektiv

MUČEDNÍCI A OBĚTI PRO KRISTA

Martyrologium katolické církve
v českých zemích
ve 20. století

Stříbrný, Jan, 1950–

Mučedníci a oběti pro Krista : martyrologium katolické církve v českých zemích ve 20. století / Jan Stříbrný a kolektiv. – V Praze : Karmelitánské nakladatelství : Academia, 2023. – xxv, 748 stran, 32 nečíslovaných stran obrazových příloh
Vydalo Karmelitánské nakladatelství ve společnosti KatMedia, s.r.o.. – Obsahuje bibliografie a rejstřík

ISBN 978-80-7566-392-4 (Karmelitánské nakladatelství ; vázáno). – ISBN 978-80-200-3453-3 (Academia ; vázáno)

* 272-722.53 * 27-788-055.1 * 27-788-055.2 * 271.4/273.2-722.7 * 272-726.6-055.2 * 27-34 * 27-34-055.2
* [323.28:329.17]-058.6 * [323.28:329.15]-058.6 * 27-674.5 * 322 * 27-564-34 * 929 * (437.3) * (048.8:082) * (031)929
– 1938-1989

- katoličtí kněží – Česko – 20. století
- řeholníci – Česko – 20. století
- řeholnice – Česko – 20. století
- katolíci – Česko – 20. století
- katoličky – Česko – 20. století
- křesťanští mučedníci – Česko – 20. století
- křesťanské mučednice – Česko – 20. století
- oběti nacismu – Česko – 20. století
- oběti komunismu – Česko – 20. století
- náboženská perzekuce – Česko – 20. století
- stát a církev – Česko – 20. století
- martyrologia – Česko – 20. století
- kolektivní monografie
- biografické slovníky

27 – Křesťanství. Křesťanská církev všeobecně. Ekleziologie [5]

929 – Biografie [8]

S podporou Renovabis a České křesťanské akademie
zpracoval pro Českou biskupskou konferenci
kolektiv autorů pod vedením Jana Stříbrného.

Odborní recenzenti:

Prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.

PhDr. Josef Tomeš, Ph.D.

© Česká biskupská konference

© KatMedia, s. r. o., Praha, 2023

Editor © Jan Stříbrný

Veškerá práva majitelů fotografií (srov. Zdroje fotografií, s. 718–724) jsou vyhrazena.
Bez jejich souhlasu nesmí snímky nikdo dále šířit a reprodukovat.

ISBN 978-80-7566-392-4 (KatMedia)

ISBN 978-80-200-3453-3 (Nakladatelství Academia)

**Věnováno všem katolickým svědkům víry,
mučedníkům a obětem z času nacismu a komunismu
v českých zemích ve 20. století.**

Obsah

Úvodní slovo arcibiskupa Jana Graubnera / XI

Slovo kardinála Dominika Duky / XIII

Mučednictví v čase dvou totalit (úvodní studie Jana Stříbrného) / XV

České země v evropských dramatech 20. století / XV

České martyrologium 20. století / XIX

Nacistická okupace a druhá světová válka (1938–1945) / 1

Kněžské a řeholní oběti odsunu Němců v roce 1945 / 383

Léta komunistického režimu (1948–1989) / 407

Seznam autorů / 695

Poděkování / 698

Přehledy / 702

Výběr z pramenů a literatury / 709

Zdroje fotografií / 718

Jmenný rejstřík / 725

ÚVODNÍ SLOVO

ARCIBISKUPA JANA GRAUBNERA

Mám velkou radost z vydání martyrologia katolické církve v našich zemích ve 20. století a pevně doufám, že ponese dobré ovoce. Důvod, pro který mohu knihu doporučit opravdu všem, je to, že takto kvalitní informace o našich nedávných dějinách dosud chyběly a jsou důležité. Víme, že dějiny se sice neopakují, ale zkoušky věrnosti a moudrosti přicházejí na každou generaci.

Encyklopedicky pojatý souhrn životopisů mučedníků a obětí z řad katolické církve zahrnuje všechny dosud známé svědky a svědkyně víry, kteří násilně zahynuli pro svou věrnost Kristu, církvi a svému svědomí nebo pro veřejně zastávané – a tehdy pronásledované a potlačované – morální a občanské postoje. V základním rozdělení knihy se odráží hlavně období dvou totalit, tedy nacistická okupace, 2. světová válka a dlouhá, devastující léta komunistického režimu. Hlavními hrdiny jsou muži a ženy, kněží, řeholnice a řeholníci i dlouhý zástup laiků z katolických spolků, institucí či stran.

Martyrologium vychází v době, kdy lidé ze střední Evropy sledují krvavý zápas o svobodu a důstojnost na Ukrajině. Vychází v době četných společenských a osobních krizí a vyrovnávání se například s důsledky koronavirové epidemie. Každá generace má „to svoje“. Ta současná zápasí s těžkostmi ve vzájemných vztazích, s rozpadem rodin a se zhroucením některých dosud samozřejmých jistot. Říká nám k tomu něco toto martyrologium? Snad ano! Je plné úžasných svědectví o lidské statečnosti, věrnosti a hrdinství obyčejných lidí. Ti, na které dnes vzpomínáme a jejichž osudy si připomínáme, nebyli nějací superhrdinové z filmů, ale normální lidé, kteří se dostali do mimořádně těžkých okolností a obstáli v nich, dozráli v utrpení a osvědčili hrdinské ctnosti.

Vítám tyto životopisné portréty svědků Kristových jako splacení dluhu našim velkým předkům i jako nabídku pomoci současné generaci poučit se z dějin, aby se v naší generaci nemusely opakovat jejich bolestné zkušenosti. Čtu jejich příběhy jako povzbuzení, že i v situacích, které jsou velmi vzdáleny od ideálu či dokonalosti, lze vyrůst k lidské velikosti a stojí za to uznávat i jiné hodnoty, než je příjemnost. Věřím, že národ, který své hrdiny nejen uctívá, ale i následuje, má budoucnost.

Děkuji všem, kteří se na tomto díle podíleli, zvláště Janu Stříbrnému a jeho kolegům a spolupracovníkům, za odvedení poctivé práce na velkém díle a prosím Pána, aby jim dopřál radost z bohatých plodů jejich požehnané práce.

Jan Graubner,
arcibiskup pražský,
předseda České biskupské konference

Mučednictví v čase dvou totalit (úvodní studie)

ČESKÉ ZEMĚ V EVROPSKÝCH DRAMATECH 20. STOLETÍ

Na prahu 20. století se zdál být svět stabilním, neměnným a otevřeným nadějně budoucnosti. Jeho běh určovaly evropské mocnosti – Velká Británie, Francie a Německo, dvě již nestabilní říše – ruská a rakousko-uherská, sílu neodvratně ztrácela upadající Osmanská říše a naopak na světovou scénu přicházely dvě nové mocnosti – Spojené státy americké a Japonsko. Sebevědomí evropských elit, ovládaných ideou pokroku, se opíralo o nové poznatky a možnosti vědy a techniky, ekonomický rozvoj, šířící se vzdělanost, díky kterým vládlo přesvědčení, že člověk moderní doby dříve či později zvládne všechny problémy a rizika.

Zásadním zlomem v novodobých evropských dějinách byla první světová válka, kdy se střetly velmocenské a geopolitické ambice tehdejších mocností. Začala jakoby nechtěně sarajevským atentátem, aby se jako požár vymkla z rukou všem, kteří z ní chtěli sobecky něco vytěžit. Dramata této Velké války se ale současně stala krystalizačním jádrem více než půlstoletí trvajícího zápasu o emancipaci malých národů, o sociální spravedlnost a občanskou rovnost všech vrstev společnosti. Avšak gradovaly v ní také radikální ideologické koncepty, vyvěrající z nespokojenosti s tradičním, „zakonzervovaným“ světem.

S koncem války na podzim 1918 se v celé krutosti obnažily veškeré materiální, ale především lidské ztráty. Ještě hlubší však byly důsledky duchovní a mravní – rozpad hodnotového řádu, zpochybnění přirozeného respektu k nedotknutelnosti lidského života a rozvolnění zábrany vůči egoismu a bezohlednému prosazování individuálních, skupinových i národních zájmů a ambic. Při mírových jednáních navíc vítězné mocnosti, při nedostatku velkorysosti a strategického nadhledu, stanovily tvrdé, ponižující podmínky poraženým. V rozvalené Evropě se tak vytvořil prostor pro revoluční řešení – pro vzmach bolševismu v sovětském Rusku na východě a pro zrod fašismu a nacismu v její jižní a centrální části, kdy zvláště poražené Německo zasáhla hluboká sociální, ekonomická a morální krize.

S velkou hospodářskou krizí na počátku třicátých let a jejími mimořádnými ekonomickými a sociálními dopady došlo k znejistění celého liberálně demokratického systému. Vedle autoritativních konceptů různého typu výrazně sílil vliv a přitažlivost dvou totalitních ideologií – bolševického komunismu v Sovětském svazu a nacionálního socialismu v Německu, které měly ambici vybudovat nový svět a „stvořit“ nového člověka, což nejdříve s velkou brutalitou uplatnily na svých národech. Hrozby vycházející z obou novopohanských režimů pojmenoval papež Pius XI. v březnu 1937

v encyklikách Mit brennender Sorge a Divini Redemptoris a jeho varovný hlas zazněl nejen na obranu věřících a církve ale jako apel na všechny zodpovědné lidi. Dynamismus a agresivita nacistického Německa a militaristického Japonska na Dálném východě vtáhly však brzy Evropu a následně celý svět do druhé světové války.

Druhý válečný konflikt světového rozsahu se odehrával na území Evropy, Asie a severní Afriky, ale do svého krvavého víru strhnul desítky miliónů vojáků a stamilióny civilních obyvatel celého světa. S počátečním dynamismem agresora ovládlo nacistické Německo během dvou tří let velkou část Evropy a Japonsko významnou část Číny, jihovýchodní Asie a západního Tichomoří. Na přelomu let 1941/1942 se zdálo, že mají totální vítězství na dosah. Díky houževnatosti Britů, nezměrné odolnosti vojáků i civilního obyvatelstva Sovětského svazu, vstupu Spojených států amerických do války, ale i úsilí dalších národů se podařilo hrozivý vývoj války zvrátit a v následujících třech letech dosáhnout vítězství a drtivé porážky agresorů.

Ztráty a utrpení nespočetných miliónů lidí byly mnohonásobně vyšší než v první světové válce, a to nejen vinou nové generace zbraní, techniky a ničivých prostředků, ale především uplatněním zcela odlidštěných forem masového vraždění. Kromě brutálních represí vůči civilnímu obyvatelstvu ve frontových oblastech i v zázemí a prvního použití jaderné bomby s nepředstavitelnými následky byl na základě perverzní rasové teorie nacistů naplánován a systematicky realizován holokaust Židů, kdy mělo zmizet celé jedno národní a náboženské společenství lidí.

Spojenectví mocností protihitlerovské koalice však vydrželo jen po dobu ohrožení společným nepřítelem a již v závěru války nabývala na síle vzájemná rivalita, daná i nesmiřitelnými ideologickými rozdíly. Agresivní ambice Sovětského svazu se podařilo sice zadržet, ale osvobozené národy Evropy byly rozděleny víceméně podle válečné linie dotyku na dvě mocenské sféry, s velmi odlišným vývojem v dalších čtyřiceti letech. V její západní části, garantované vojenskou a ekonomickou silou Spojených států, se ve všech zemích, včetně poražených, postupně prosadil demokratický parlamentní systém, v němž se otevřel prostor pro rozvoj lidských práv a sociálních i náboženských svobod. Velká část střední a jihovýchodní Evropy se stala součástí sovětského impéria, které tyto země vojensky i ekonomicky rychle ovládlo a snažilo se jejich společnosti sevřít v krupičku jednotné totalitní ideologie a nesvobody.

Krátce po skončení druhé světové války tak začala éra bipolárního rozdělení světa, pro niž se ujal pojem studená válka, která počátkem padesátých let hrozila přerůst ve válku horkou. Od poloviny tohoto desetiletí však došlo k postupné stabilizaci mocenských bloků a trvalá rivalita se přenesla na pole ekonomické, ideologické a technologické. K vojenské konfrontaci docházelo především v Asii (Vietnam, Afghánistán) a v Africe v souvislosti s rozpadem koloniální soustavy (Kongo, bývalé portugalské kolonie), přičemž v přímý konflikt mezi USA a SSSR hrozila přerůst kubánská krize na podzim 1962.

Dynamický rozvoj a růst prosperity západní Evropy a svobodný život tamních obyvatel byly od šedesátých let stále přitažlivější pro nesvobodné a stagnující země v sovětském bloku. Všechny pokusy o reformu, či dokonce vymanění se z nesvobody však sovětská moc přímo či nepřímo tvrdě potlačila (Maďarsko 1956, Československo 1968, Polsko 1981). Zatímco v prosperující západní Evropě se plynule rozvíjel proces mnohostranné integrace, v sovětském bloku po ztrátě počátečního revolučního entuziasmu části společnosti byl program reálného socialismu projevem ideologické rezignace a postupného úpadku. Pokus Michaila Gorbačova o reformu socialistického systému skončil logicky neúspěchem a vedl k rozkladu sovětského impéria v roce 1989 a nakonec k rozpadu samotného Sovětského svazu.

Důsledky dvou velkých válek 20. století, pokračujících desetiletími války studené, poznamenaly celý svět, ale podstatně zasáhly Evropu. Nejenže ztratila svoji staletou dominantní roli ve světě, ale dlouhodobý velmi asynchronní vývoj jejích částí zanechal hluboké stopy, které se v plné síle ukázaly až po roce 1989. Ne nadarmo proto historici novodobých dějin označují období mezi lety 1914 až 1989/1991 za velkou evropskou válku.

**Nacistická okupace
a druhá světová válka
(1938–1945)**

DEML Leopold Norbert OFM

20

- ▶ řeholní kněz – františkán
- ▶ kaplan a katecheta v Chebu

* 13. prosince 1909, Trpík (něm. Tirpes)

† 16. září 1942, Pretzsch an der Elbe, Německo

Leopold Deml byl nejmladší z devíti dětí rolníka Josefa Demla, který však nešťastně zahynul ještě před jeho narozením, a Marie, rozené Frodl(ové). Pocházel z východočeské obce Trpík (Tirpes, také Türpes), ležící jižně od Lanškrouna. Ve svém rodišti vychodil obecnou školu a poté v letech 1923–1927 studoval na gymnáziu v Moravské Třebové. Na podzim roku 1927 zahájil v klášteře v Kadani noviciát se záměrem vstoupit do františkánského řádu (Ordo Fratrum Minorum, OFM). Po zkušební roce byl jako klerik do řádu přijat a dostal řeholní jméno Norbert. Poté se soukromým studiem připravoval na maturitní zkoušku, kterou složil v roce 1930 na gymnáziu v Doupově (Duppau). Následně přešel do konventu u Panny Marie Sněžné v Praze na Novém Městě, kde 17. srpna 1931 složil řeholní sliby (profes).

Na podzim roku 1931 byl vyslán na filozofická studia do Salzburgu a v letech 1932–1935 pokračoval ve studiu teologie na řádovém učilišti ve františkánském klášteře ve Schwazu v Tyrolsku; v té době také 29. června 1933 přijal kněžské svěcení. Po návratu do vlasti v létě 1935 byl poslán do kláštera františkánů v Moravské Třebové, kde plnil především běžné kněžské povinnosti. Krátce nato byl povolán do čs. armády a v rámci pětiměsíční prezenční služby (říjen 1935 – únor 1936) absolvoval v Praze kurz pro vojenské duchovní. Po jejím skončení se vrátil do Moravské Třebové a konečně 20. července 1936 ho představení poslali do františkánského kláštera v Chebu. Zde až do zatčení působil jako kaplan v konventním kostele, ředitel třetího řádu a katecheta. Byl znám jako vynikající učitel náboženství a velmi oblíbený kněz, který se věnoval s obzvláštní péčí a láskou pastoraci dětí a mládeže.

Na počátku německého tažení na Západ v květnu 1940, když mu děvčata v jedné dívčí

třídě v hodině náboženství se vzrušením sdělovala, že „Hitler vstoupil do Francie!“, je pater Deml nabádal ke zdrženlivosti a stručně na to reagoval slovy: *Děti, ne tak bouřlivě, vždyť tím jsme válku ještě nevyhráli!* Měsíc nato byl 19. června 1940 poprvé zatčen, protože svými výroky ve škole měl zpochybňovat vyhlídky Německa na vítězství v probíhající válce. Teprve po třech měsících věznění byl 1. října 1940 s písemným varováním soudu propuštěn, ovšem se zákazem vyučovat a kázat. Koncem roku 1940 většinu prostor kláštera nacistické úřady zabraly a v březnu 1941 následovalo zatčení všech tří členů chebského františkánského konventu pro dlouhodobý poslech zahraničního rozhlasu (mj. rakouského zahraničního vysílání z Paříže, švýcarské stanice Beromünster, Rádía Vatikán, čs. vysílání z Londýna i Moskvy). Kvardián (převor) Kaspar Egbert Mayer byl zatčen 14. března, bratři Bruno Alfons Pietsch a Norbert Leopold Deml pak 24. března a všichni skončili ve vyšetřovací vazbě gestapa v Karlových Varech. Pater Deml zde onemocněl tyfem a pobýval nějaký čas v karlovarské městské nemocnici. Po dvou dnech strávených v soudní vazbě v Karlových Varech byli tito františkáni 25. července 1941 předáni do soudní vazby v Chebu. Zdejší Zvláštní soud při německém Zemském soudu vynesl 30. září 1941 rozsudek – pro P. Mayera 6 let a 2 měsíce, pro P. Pietsche 3 roky a pro P. Demla 2 roky vězení. Na průběhu tohoto soudního přelíčení a výši trestu měl výrazný zájem Konrad Henlein, tehdejší říšský místodržící v sudetské župě, který je chtěl využít jako výstrahu pro ostatní kněze a řeholníky.

Koncem října 1941 následovala deportace k výkonu trestu, který všichni 7. listopadu nastoupili ve vězeňském táboru v Griebo, ležícím u města Coswig v Anhaltsku, kde pracovali v různých komandech při regulaci Labe (P. Pietsch byl 16. ledna 1942 poslán do káznice ve Steinu na Dunaji). Pater Deml se nakonec dostal do pracovního komanda v Pretzsch an der Elbe (dnes součást města Bad Schmiedeberg), ležícím mezi městy Torgau a Wittenberg. Denně musel ujit pouze v dřevácích a za každého počasí tři kilometry na pracoviště a zde po celý den vykonávat těžkou vysilující práci. Nakonec

zcela vyčerpaný, kdy vážil pouhých 35 kg, zemřel 16. září 1942 na vyhladovění a tyfus. Poté, co příbuzní obratem telegraficky zaplatili 600 říšských marek, smělo být jeho tělo převezeno do rodného kraje, kde byl pater Norbert Leopold Deml pohřben v rodišti matky, obci Michelsdorf (nynější Ostrov) u Lanškrouna.

PRAMENY:

CCsrAP, 1932–1935, 1937–1938; SOA Plzeň – *fond: Sondergericht Eger 1939–1945*, karton 108.

LITERATURA:

HEHL – KÖSTERS – STENZ-MAUR – ZIMMERMANN: *Priester unter Hitlers Terror*, s. 1716; GRULICH: *Sudetendeutsche Katholiken*, s. 78–79; GRULICH: *Sudetoněmečtí katolíci*, s. 57; VALASEK: *Der Kampf gegen die Priester*, s. 46; MOLL, Helmut: Pater Norbert Leopold Deml. In: MOLL: *Zeugen für Christus I* (2010), s. 748–749, 919 (heslo Pater Petrus [Karl] Mangold).

INTERNETOVÉ ZDROJE:

Norbert Leopold Deml. In: *Hagiography Circle. An Online Resource on Contemporary Hagiography – Czech Republic*. [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: http://newsaints.faithweb.com/new_martyrs/Czech1.htm (portrétní fotografie).

[Jan Stříbrný (s přihlédnutím k *Zeugen für Christus*)]

DOLANSKÁ Filomena Marie OP ²

- řeholní sestra – dominikánka
- učitelka ve Vlašovičkách (u Opavy)

* 30. listopadu 1895, Všemina
† 7. prosince 1943, Ravensbrück, Německo

Filomena Dolanská se narodila v obci Všemina na Zlínsku do rolnické rodiny Františka Dolanského a jeho manželky Marianny, rozené Štěpánové. Byla šestá z celkem 13 dětí; z jejích sourozenců se dospělosti dožili tři bratři (2 z nich byli kněží) a 3 sestry (všechny učitelky). Rodiče nebyli bohatí, ale přesto do své početné rodiny přijali na výchovu ještě čtyři nevlastní

děti – sirotky. Filomena vyrůstala v prostředí chudém, pod jednou střechou však s nimi bydlela pevná víra v Boha projevující se vroucí zbožností a láskou, která přijímá všechno a všechny z rukou Božích.

Filomena se už od malička projevovala jako citlivé dítě, vnímající těžkosti života chudých lidí, k nimž jejich rodina patřila. Snažila se pomáhat, kde mohla. Milovala modlitbu a její víra v Boha byla již od dětství velmi živá. V letech 1901–1904 chodila ve Všemíně do obecné školy a její život zásadně změnila návštěva strýce P. Františka Štěpána v létě 1904, kdy s ním přijela i Matka Rajmunda Jindrová OP, představená kongregace sester dominikánek. Když viděla v rodině jeho sestry tolik dětí, nabídla Filomeně, zda nechce chodit do některé z jejích škol. Tak se malá Filomena dostala do Kokor (u Přerova), kde v letech 1905–1908 chodila do školy a poznala zde také sestru Kazimíru Havelkovou OP, výbornou učitelku, svoji pozdější spolusestru, která ji pak provázela po velkou část života.

Roku 1908 se Filomena Dolanská přestěhovala do Olomouce-Řepčína, kde absolvovala nejprve měšťanskou školu a pak v letech 1911–1915 učitelský ústav. Obě tyto školy patřily sestrám dominikánkám, které je založily s cílem posílit české školství v oblastech se silným germanizačním tlakem. Filomena zde získala velmi dobré vzdělání, silné národní cítění a také zde nalezla své životní povolání. Po maturitě v červnu 1915 požádala o vstup do České kongregace sester dominikánek. Její odchod z milujícího prostředí rodiny nebyl bezbolestný, ale volání jejího srdce bylo silnější. Milovala své rodiče i své sourozence, ale nade všechno milovala svého Mistra a Pána, který ji teď volal, aby mu patřila celou svou bytostí a po celý život. Při oblačce 12. září 1915 přijala řádové jméno Marie, po noviciátu složila 12. září 1917 své první sliby a 28. října 1920 sliby doživotní.

Po složení prvních slibů byla v září 1917 sestra Marie spolu se svojí bývalou učitelkou sestrou Kazimírou poslána do právě dokončeného domu ve Vlašovičkách (nyní městská část Opavy). Sestry dominikánky totiž v této slezské obci s převážně českým obyvatelstvem, kde byla pouze soukromá německá škola, založily roku 1914 českou dvojtřídní obecnou školu.

Ta se pro sestru Marii stala prvním učitelským působištěm, kde nakonec setrvala celých 24 let. Po vzniku Československé republiky roku 1918 byla tato škola uznána za státní obecnou školu a obě učitelky, sestra Marie i sestra Kazimíra, získaly státní učitelský plat. Byl to výraz uznání, za kterým se skrývala dlouholetá kvalitní odborná práce všech učitelek a profesorek ve všech typech škol, jež tehdy spravovaly sestry dominičanky. Sestra Kazimíra se stala ředitelkou školy, sestra Marie učitelkou a ve funkci představené domu se střídaly. Obě byly výbornými učitelkami, věnovaly se cele práci s dětmi. Probouzely v nich tvořivost, cit pro poctivost, národní hrdost a vedly je k opravdové víře v Pána. Z mnohých svědectví žákyň vyplývá, že nejvíce na děti působily právě svým příkladem.

V září roku 1938 skončil klidný život kláštera ve Vlastovičkách, a tím i klidný život sestry Marie. Mobilizace, mnichovská dohoda a pak zabrání Sudet, to byly události, které výrazně zasáhly do jinak poklidného života mnohých pohraničních měst a vesnic. Sudety muselo opustit mnoho českých úředníků a učitelů, stěhovaly se celé školy... Sestry zůstaly se svým lidem, dál pracovaly ve škole ve Vlastovičkách. Změny však na sebe nenechaly dlouho čekat – bez ohledu na to, že vesnice byla úplně česká, změnily okupační úřady školu na německou a dosadily za ředitele i učitele Němce. Sestra Kazimíra byla z Vlastoviček odvolána, aby se stala představenou v klášteře v Brně, sestra Marie ve Vlastovičkách zůstala jako školnice. V dopise z 21. listopadu 1939 popisuje spolusestrám, které se přestěhovaly z Opavy do Olomouce, život ve svém konventu: *Jste zvědavý, jak se máme a co děláme? Inu, žijeme svým povinnostem a celkem se o dění kolem nestaráme, leč modlitbou a obětmi. Rádio skoro ani neposlouchám. Nejsem ve škole, abych vyučovala, ale chodím do školy, abych uklízela, zametala a oprášovala. Těž u vchodu uklízím, když děti zajdou do školy, a myslívám si, že je Pánu Bohu stejně milé, vidí-li mne za katedrou, v kapli nebo u vchodu na kolenou, jen když svobodně a s odhodlaností plním vše, co mi velí Jeho vůle. (...) Je nás tu pět sester. Máme se rády a každá věrně plní své povinnosti.*

Češi, zvyklí tajně poslouchat válečná rozhlasová zpravodajství z Londýna, s napětím očekávali zvrát ve válce. Není divu, že otec jedné

z žákyň, sedlák Josef Láryš, jakmile se z rozhlasu dozvěděl, že Němci napadli Jugoslávii, napsal v rozčilení na školní tabulku své dcerky: „Ať žije Jugoslávie!“ Když druhý den uviděla tabulku s tímto nápisem německá učitelka Hedvika Davidová, odnesla ji na obecní úřad. Josef Láryš byl zatčen a odveden do vězení, takže rodina zůstala bez živitele. Učitelka, která viděla, jak tím proti sobě popudila celou českou vesnici, si na to postěžovala sestře Marii. Ta jí připomněla, že neměla uvádět celou rodinu do neštěstí a řekla jí: „Co by vám to bylo udělalo, kdybyste to z tabulky smazala? Nikdo by o tom nevěděl.“ Tato slova se stala sestře Marii osudnými. Dne 7. května 1941 na ni německý starosta Foltys a tajemník Šindler podali udání, kde se výslovně uvádí: *Navenek zdánlivě svatá, povýšená nad politické rejdy, vyjadřuje své smýšlení jednáním, jímž jednak schvaluje trestný čin, jednak svádí učitelku k zamlčení trestného činu. Vytýká jí, že odnárodňuje české děti. Děti rodičů, kteří chodívají na návštěvy do konventu, říkají, že sice chodí do německé školy, ale uvnitř že vždycky zůstanou veskrze Čechy...*

Sestra Marie byla 10. května 1941 předvolána na gestapo do Opavy, kam ji doprovázela sestra Hermína Stoklasová. Každá byla vyslýchána zvlášť dvanácti příslušníky gestapa celé čtyři hodiny. Pak je vedli do budovy vězení a lidé, kteří je cestou potkávali, se zastavovali a volali: „Proboha, sestřičky vedou!“ Na vězeňské chodbě se rozloučily a sestru Marii odvedli za mříže. Když se za ní zavírala vrata vězení, rozplakala se a se sepjatýma rukama prosila sestru Hermínu, která teď stála před mříží: „Sestřičko, pomozte mi!“ Dostala strach, když viděla to surové prostředí kolem a pochopila, co ji čeká. Ve věznici jí byla uložena práce v kuchyni a v prádelně. V dopise, který ze samovazby poslala svým sourozencům, píše, že se odevzdává do Božích rukou, přitom výslovně žádá, že si nepřejí, aby učitelka Davidová byla kvůli ní trestána („ať to rozsoudí Bůh!“). Tento dopis udavačku zachránil před jistou smrtí, když byla 30. ledna 1946 souzena jako kolaborantka.

Poté, co gestapo na sestru Marii Dolanskou 30. června 1941 uvalilo tzv. ochrannou vazbu (Schutzhaft), byla hned v červenci převezena do koncentračního tábora Ravensbrück v Meklenbursku. Jako mnoho jiných ztratila jméno,

pro svět existovala jen jako číslo 6724... Nejdříve byla umístěna na blok č. 1, kde uklízela světlici 150 žen a pletla punčochy, od března 1943 byla přefražena na práci v dílně s papírem a žila na bloku č. 4 a nakonec od 6. července 1943 se ocitla na bloku č. 3 a pracovala v dílně, kde se šily uniformy. V nacistickém táboře se chovala statečně, jak o tom po válce vydaly svědectví její spoluvězeňkyně. Marie Jindřichová 13. listopadu 1945 píše: *Byla ke každému přátelská, vlídná, a kde mohla, i v tamních poměrech pomohla. Ráda rozdávala i z toho mála, co měla. Snášela trpělivě všechna utrpení, dokonce i žertem zaháněla bědy a nikdy na sobě nedala znát, že by ji něco bolelo, ať duševně, nebo tělesně. Opravdu se chovala hrdinsky. Všechny jsme si jí vážily a měly ji rády. Při mém příchodu do lágru byla Filomena jediná osoba, která mně v prvních dnech našeho hrozného života vlévala útěchu.* Učitelka Luisa Havlová z Prahy 16. prosince 1945 vzpomíná: *Nikdy jí to nezapomenu, a pokračuje: ... všechny ji měly rády, věřící i nevěřící, kterých bylo po lágru též dost. Pro všechny měla slovo útěchy a za všechny se modlila. (...) Byla mírná, tichá, trpělivá a nikdy nenaříkala. Až jsem jí to někdy záviděla. Na apelu a při práci se vždy modlila. Právě skrze modlitbu se sestra Marie otvírala lásce Boží, která jediná mohla proměnit křehkou ženu, jež se při svém uvěznění rozplakala, v ženu, která dokáže nedbat na vlastní utrpení a těšit druhé, která všechna svá utrpení přijímá, aby je mohla láskou proměnit v obět za uzdravení nemocného světa.*

V červnu 1943 rozbolel sestru Marii zub a velmi jí otekla tvář. Vytrhali jí všechny zuby a poslali opět do práce. Sestřička zbavená chruvu mohla jíst jen tekutou stravu. Po čase jí tvář otekla znovu, a ještě víc než předtím. V pátek 26. listopadu 1943 byla poslána do táborové nemocnice (na „revír“), odkud se již nevrátila. Zjistili, že má rakovinu dásně, a bylo rozhodnuto, že ji budou 8. prosince operovat. Den předtím, 7. prosince ráno, však bolesti ustaly a dle výpovědi ošetřovatelek sestra Marie ve tři hodiny odpoledne vydechla naposled. Byl tehdy ponurý den prosincový a v duších všech velmi teskno. *Želely jsme upřímně ztráty dobré přítelkyně a litovaly jsme, že jí nebylo dopřáno dočkat se slavného dne osvobození, v nějž jsme pevně věřily, napsala paní Jindřichová. Rodině sestry Marie bylo*

úředně oznámeno, že Filomena Dolanská zemřela 8. prosince 1943 v 11.30 hodin. Její tělo bylo spáleno 11. prosince v táborovém krematoriu.

Jméno sestry Marie Filomeny Dolanské je uvedeno na pamětní desce, věnované „památku 434 padlých hrdinů z řad učitelů a profesorů Země moravskoslezské v l. 1939–45“, která byla odhalena 25. října 1947 ve foyeru budovy bývalé Zemské školní rady v Brně, kde nyní na Moravském náměstí 6 sídlí Nejvyšší správní soud ČR. V Opavě-Vlašovičkách nese jméno Marie Dolanské ulice, v níž stojí bývalý klášter, který vedla (dnes charitní Dům sv. Cyrila a Metoděje pro zrakově postižené).

VZPOMÍNKA NA SESTRU MARIÍ:

P. Prof. Jindřich Stuchlík OT, provinciál Řádu bratří a sester německého Domu Panny Marie v Jeruzalémě, v dopise ze 17. července 1994 mimo jiné píše: *Nastoupil jsem po vysvěcení roku 1939 jako kaplan do Jaktáře. K této farnosti patřila i obec Vlašovičky. Ve Vlašovičkách byl klášter sester dominikánek. V budově kláštera měly sestry obecnou školu, ve které vyučovaly až do zabrání Sudet roku 1938. Budova školy byla ihned převzata Němci a škola prohlášena za školu německou s vyučovacím jazykem německým, i když tam byly děti výlučně české a vůbec žádné německé. Sestry vyučovat nesměly, do školy byli nasazeni učitelé němečtí. Začal jsem tam dojíždět vyučovat náboženství od začátku školního roku 1939. Pochopitelně, že jsem s dětmi mluvil a vyučoval jsem je jen v jejich mateřském jazyku českém, protože tam žádné německé dítě nebylo...*

Dostal jsem pozvání na gestapo. Já nepřesvědčil je, oni nepřesvědčili mne, a tak jsem učil dál česky, i když mi přísně nařídili, že musím učit jenom německy. Přišlo další předvolání. To už bylo velmi přísné s výhrůžkou, že po dalším předvolání pro neuposlechnutí příkazu bude následovat koncentrační tábor. Proto jsem pak učil půl hodiny německy a půl hodiny česky. Ale ani to nestačilo a přišlo třetí předvolání. Měl jsem ještě před datem předvolání vyučování ve Vlašovičkách. Zmínil jsem se sestrám o tom, co mne čeká, a prosil o modlitbu. Na gestapu se se mnou kupodivu dlouho nebavili. Jen mi řekli: „Na vaše opovrhování německými úřady

1 Bořek-Dohalský z Dohalic Antonín

2 Dolanská Filomena Marie

3 Adamecki Józef

4 Albrecht Robert Johannes

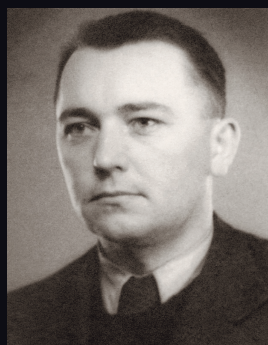
5 Beran Maximilian

6 Bouz Václav Aleš

7 Brauner Vinzenz

8 Cuhra Josef

Přehledy

České martyrologium 20. století zahrnuje 260 mučedníků a obětí – kněží, řeholníků, řeholnic a laiků všech národností žijících ve 20. století v českých zemích.

Nacistická okupace a druhá světová válka (1938–1945)

– 166 mučedníků a obětí –
podle národnosti – 110 Čechů, 37 Němců
(31 sudetských, 6 z říše), 13 Poláků,
2 Rakušané, 3 Židé a 1 Ukrajinec
podle stavu v církvi – 119 kněží (85 diecézních,
34 řeholních), 44 řeholníků (34 řeholních
kněží, 10 bratří – fráterů), 4 řeholnice,
2 bohoslovci a 31 laiků (30 mužů, 1 žena)
kněží – 70 Čechů (54 diecézních, 16 řeholních),
32 Němců (27 sudetských, 5 z říše –
18 diecézních, 14 řeholních), 13 Poláků
(12 diecézních, 1 řeholní), 2 Rakušané
(řeholní), 1 Ukrajinec (řeholní), 1 židovské
národnosti

Oběti odsunu Němců (1945)

– 10 mučedníků a obětí –
1 biskup, 8 kněží (2 diecézní, 6 řeholních),
1 řeholnice

Léta komunistického režimu (1948–1989)

– 84 mučedníků a obětí –
podle národnosti – 83 Čechů, 1 Němec
podle stavu v církvi – 5 (arci)biskupů (z toho

2 kardinálové), 52 kněží (39 diecézních,
1 tajně vysvěcený, 12 řeholních), 17 řeholníků
(z toho 12 kněží, 5 bratří – fráterů), 3 řeholnice
a 19 laiků (16 mužů, 3 ženy)

Oběti z doby nacistické okupace a druhé světové války (1938–1945)

osoby podle místa působení (diecéze)

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Bořek-Dohalský z Dohalic Antonín
(1889–1942)

Fischer Eduard (1901–1945)

Fridrich Rudolf (1882–1945)

Funk Alois (1914–1942)

Gebert Anton (1885–1942)

Hájek Josef Emil (1886–1942)

Hirschfelder Gerhard (1907–1942)

Hrouda Ferdinand (1874–1941)

Kohout Emanuel (1893–1945)

Kos Josef (1916–1945)

Kratina Karel (1881–1945)

Kraus Rudolf (1907–1945)

Krupka František (1884–1942)

Kuhner Kurt (1901–1942)

Lauber Robert (1906–1942)

Mandutz Anton (1901–1942)

Ott Johannes Norbert (1885–1943)
Pánek František (1881–1941)
Pauly Jan (1869–1944)
Schmidl Johann (1902–1942)
Stanovský Otto (Leo) (1882–1945)
Štemberka Josef (1869–1942)
Uhlig Wilhelm (1885–1945)
Zámečník Jaroslav (1913–1942)

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Bouz Václav Aleš (1898–1943)
Felix Gotthard (1880–1940)
Hanuš Emanuel (1883–1942)
Höfferl Johann (1883–1940)
Jakeš František (1875–1938)
Jílek Josef (1908–1945)
Nohel Karel (1880–1944)
Pašek Josef (1889–1942)
Pospíšil Antonín (1886–1945)
Růžek Václav (1922–1944)
Vaněk František Bernard (1872–1943)
Veisfeit Rudolf (1876–1944)
Vošta František (1883–1942)

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Beran Maximilian (1883–1942)
Černý Jan (1871–1944)
Endt Franz Xaver (1891–1944)
Havelka Jan (1887–1942)
Kučera Oldřich (1910–1945)
Procházka Jan (1871–1943)
Srp Gothard (1890–1944)
Volánek Václav (1893–1945)
Wihan Franz (1908–1940)

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ

Bioly Peter (1879–1942)
Grohmann Anton (1887–1944)
Horký Josef (1889–1943)
Lang Augustin (1869–1941)
Prokop Ferdinand (1886–1942)
Sagner Benedikt Josef Maria (1892–1945)

DIECÉZE BRNĚNSKÁ

Číhal Jan (1894–1942)
Kostiha Václav (1900–1942)
Tesař Adolf (1885–1942)
Voneš František (1913–1942)

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Čermák Vladimír (1901–1942)
Dřímál Karel (1875–1945)
Hrabec Vladislav (1920–1945)
Chýlek Ferdinand (1888–1941)
Jaroš Kamil (1913–1945)
Jureczka Arnošt (1867–1945)
Kluczka Jan (1909–1945)
Kubán Methoděj (1885–1942)
Kvapil František (1876–1942)
Michálek František (1887–1944)
Otáhal Václav (1908–1942)
Polanský Antonín (1914–1945)
Schrammel Karl (1907–1945)
Smolík Johann Nepomuk (1878–1942)
Šebela Alois (1880–1942)
Šumšal Jaroslav (1905–1942)
Šumšal Josef (1890–1945)
Uhlíř Bohuslav (1914–1945)
Valerian Jan (1879–1945)

ARCIDIECÉZE VRATISLAVSKÁ – SLEZSKÉ KOMISARIÁTY

Adamecki Józef (1912–1944)
Brauner Vinzenz (1877–1943)
Galocz Klemens (1904–1942)
Knyps Ludwik (1875–1944)
Marosz Jan (1907–1944)
Olszak Henryk (1887–1940)
Paździora Augustyn (1886–1940)
Płoszek Rudolf (1880–1940)
Sznurowacki Jan (1883–1941)
Szymeczek Fryderyk (1911–1943)
Tomanek Rudolf (1879–1941)
Wrzoł Ludwik (1881–1940)

osoby řeholní

AUGUSTINIÁNI (OSA)

Schubert František Augustin (1902–1942)
Zadrazil Otakar Alfons de Orozco (1900–1945)

BAZILIÁNI (OSBM)

Kaly nec Marian Myron (1899–1944)

BENEDIKTINI (OSB)

Filip Miloslav Vavřinec (1910–1942)
Higi Adolf Marcellus (1878–1941)
Jakisch Josef Lambert (1887–1943)
Vykoukal Josef Arnošt (1879–1942)

CISTERCIÁCI (OCist)**Blöchl** Franz Engelbert (1892–1942)**DOMINIKÁNI (OP)****Hronek** František Benedikt (1907–1945)**Kužela** František Patrik (1915–1942)**Schlössinger** Franz Wilhelm (1880–1941)**DOMINIKÁNKY (OP)****Dolanská** Filomena Marie (1895–1943)**FRANTIŠKÁNI (OFM)****Deml** Leopold Norbert (1909–1942)**Mangold** Karl Petrus (1889–1942)**JEZUITÉ (SJ)****Albrecht** Robert Johannes (1907–1943)**Kaluža** Franciszek (1877–1941)**Malimánek** Antonín (1916–1945)**Stavěl** Jiří (1922–1943)**Vlk** František (1904–1945)**KAPUCÍNI (OFMCap)****Herbinger** Rudolf Venantius (1914–1945)**Kolinko** Wilhelm Thomas Aquin (1913–1944)**Lumpe** Jakob Joseph z Leonessy (1900–1944)**KONGREGACE SVATÉHO DUCHA (CSSp)****Lohner** Ernest (1901–1944)**KONGREGACE MISIONÁŘŮ****Z MARIANHILLU** / Mariannahiller Missionare (CMM – Congregatio Missionariorum de Mariannahill)**Unzeitig** Hubert Engelmar (1911–1945)**KONGREGACE ŠKOLSKÝCH SESTER DE NOTRE DAME (de ND)****Hufnagl(ová)** Marie Ernestine (1887–1945)**Nováková** Anna Zuzana (1904–1944)**Pritzl(ová)** Barbara Epiphania (1881–1944)**MILOSRDNÍ BRATŘI (OH)****Krotosz** František Alexius (1875–1941)**Maryška** Václav Tomáš More (1913–1942)**Nožina** Matěj Engelbert (1887–1942)**Salga** František Florián (1890–1942)**Spáčil** František Gratián (1902–1942)**Štikar** Jan Vojtěch (1892–1941)**NĚMECKÝ ŘÁD (OT)****Kluger** Eduard Heribert (1881–1945)**PALLOTINI** (Společnost katolického apoštolátu, SAC)**Henkes** Richard (1900–1945)**Reinisch** Franz (1903–1942)**PETRINI** (Bratři Nejsvětější svátosti, CFSsS)**Krebs** Josef Adaukt (1875–1942)**PREMONSTRÁTI (OPraem)****David** Václav Bernard (1915–1945)**Hrachovský** František Norbert (1879–1943)**Kratochvíl** Josef Kvirín (1881–1945)**Lacina** Jaroslav Antonín (1889–1941)**Nevrkla** František Siard (1911–1943)**Novotný** Jan Vavřinec (1873–1943)**Souček** Jan Pavel (1877–1943)**Svoboda** Jindřich Coelestin (1893–1943)**Záběhlický** Jindřich Zikmund (1869–1943)**REDEMPTORISTI (CSsR)****Bernard** Johann (1900–?)**SALVATORIÁNI** (Společnost Božského Spasitele, SDS)**Mičola** Jaroslav Metoděj (1911–1942)*laici***Cuhra** Josef (1906–1942)**Cvek** Stanislav (1905–1944)**Daněk** Antonín (1878–1942)**David** Hynek (1891–1943)**Drobný** František (1884–1942)**Dvořáček** Karel (1911–1945)**Fuchs** Alfred (1892–1941)**Goldmann** Jaroslav (1904–1942)**Haas** Karel (1913–1943)**Hradecký** Karel (1904–1943)**Hruban** Vladimír (1899–1945)**Hrubý** Antonín (1907–1942)**Jílek** Vojtěch (1908–1941)**Kolaříková** Josefa (1897–1943)**Kozel** Jaroslav (1919–1942)**Kratochvíl** Josef (1882–1940)**Kryšpín** František (1902–1943)**Malík** František (1908–1943)**Michálek** Jaroslav (1904–1942)

Nejedlý Václav (1914–1943)
Petrík Václav (1887–1945)
Příkaský Vít (1901–1942)
Roubíček Josef (1926–1942)
Rezníček Josef (1906–1942)
Schlusche Eduard (1894–1945)
Stanislav František (1893–1941)
Šebesta Jaroslav (1910–1942)
Tippelt Johann Josef (1908–1943)
Vetešník Josef (1920–1945)
Vetešník Ladislav (1924–1945)
Zavadil Emil (1910–1944)

Oběti odsunu Němců v roce 1945

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Baier Cölestin (1877–1945)
Rührich Anton (1903–1945)

APOŠTOLSKÁ ADMINISTRATURA

ČESKÝ TĚŠÍN

Nathan Joseph Martin (1867–1947)

BENEDIKTINI (OSB)

Prause Julius Alban(us) (1887–1945)
Schmitt Alfons Ansgar(ius) (1910–1945)

CISTERCIÁCI (OCist)

Heger Franz Dionys(ius) (1887–1945)

KAPUCÍNI (OFMCap)

Hilbert Josef Maximilian(us) (1887–1945)

PREMONSTRÁTI (OPraem)

Honsig Heinrich Christian(us) (1876–1945)
Seemann Simon Christian(us) (1870–1945)

SESTRY SV. ALŽBĚTY (CSSE)

Jahn(ová) Maria Magdalena Paschalis
 (1916–1945)

Oběti z doby komunistického režimu (1948–1989)

osoby podle místa působení (diecéze)

ARCIDIECÉZE PRAŽSKÁ

Beran Josef (1888–1969)
Bučil František (1894–1955)
Čihák Josef (1880–1960)
Jásek František (1891–1953)
Klíma Jiří (1911–1956)
Komanec Augustin (1885–1953)
Omáčka Adolf (1894–1963)
Štverák František (1909–1956)
Švec Otakar (1888–1958)

DIECÉZE ČESKOBUDĚJOVICKÁ

Beránek Tomáš (1897–1954)
Hlouch Josef (1902–1972)
Mošnička Josef (1909–1959)
Říha Václav (1923–1956)

DIECÉZE KRÁLOVÉHRADECKÁ

Chadraba Josef (1891–1956)
Jakubec Josef (1899–1955)
Kuča Josef (1913–1949)
Mimra František Xaver (1886–1952)
Novák Jan (1914–1961)
Novotný Josef (1926–1951)
Škop Josef (1921–1957)
Toufar Josef (1902–1950)

DIECÉZE LITOMĚŘICKÁ

Brůna Emil (1909–1951)
Kuška Josef (1873–1953)
Sitte Franz/František (1896–1960)
Trochta Štěpán (1905–1974)

DIECÉZE BRNĚNSKÁ

Bula Jan (1920–1952)
Burian Bohumil (1904–1958)
Burian Bohuslav (1919–1960)
Drbola Václav (1912–1951)
Koutný Josef (1909–1951)
Nesrovnal Ferdinand (1896–1952)
Pařil František (1911–1951)

ARCIDIECÉZE OLOMOUCKÁ

Bunža Bohumír (1877–1950)
Čáp Alois (1892–1957)
Hála František (1893–1952)
Matocha Josef Karel (1888–1961)
Novák Alois (1894–1961)
Peč Josef (1915–1955)
Rygal Vojtěch (1910–1948)
Schneeweis Stanislav (1905–1962)
Šrámek Jan (1870–1956)
Vysloužil Antonín (1890–1945)
Zela Stanislav (1893–1969)

APOŠTOLSKÁ ADMINISTRATURA

ČESKÝ TĚŠÍN
Sobek Ludvík (1885–1950)

TAJNĚ VYSVĚCENÝ KNĚZ
Coufal Přemysl (1932–1981)

osoby řeholní

DOMINIKÁNI (OP)
Brait Josef Silvestr Maria (1898–1962)
Janovský Antonín Leo (1928–1953)

FRANTIŠKÁNI (OFM)
Koseček František Tomáš (1917–1956)
Tobola Jaroslav Ambrož (1910–1953)

JEZUITÉ (SJ)
Kajpr Adolf (1902–1959)
Opavský Pavel (1884–1952)
Zgarbík Antonín (1913–1965)

KAPUCÍNI (OFMCap)
Běťák Josef Abdon (1915–1951)
Hanák Karel Saturnin (1915–1952)

KONGREGACE ŠEDÝCH SESTER III. ŘÁDU
SV. FRANTIŠKA (OSFGr)
Malíková Božena Egidie (1897–1952)

KONGREGACE ŠKOLSKÝCH SESTER
DE NOTRE DAME (de ND)
Hlavínová Františka Cypriána (1874–1950)

MILOSRDNÉ SESTRY PANNY MARIE
JERUZALÉMSKÉ (sestry Německého řádu)
Knajblová Helena Marie (1888–1961)

MILOSRDNÍ BRATŘI (OH)
Hartl Josef Faustin (1898–1952)
Šulc Václav Celestin (1891–1951)

PREMONSTRÁTI (OPraem)
Jarolímek Stanislav Bohuslav (1900–1951)

REDEMPTORISTI (CSsR)
Pulkrábek František Miroslav (1906–1952)

SALESIÁNI (SDB)
Basovník Vojtěch (1912–1955)
Kašík Josef (1917–1957)

SALVATORIÁNI (SDS)
Kvita Jaroslav Albín (1915–1961)
Matisko Ladislav Marek (1924–1957)

laici

Broj Stanislav (1901–1950)
Dostálek Jan (1883–1955)
Janáček Alois (1900–1967)
Kučerová Helena (1929–1966)
Máchal Karel (1888–1953)
Nesnidal Václav (1902–1951)
Plesl Jan (1898–1953)
Plichta Antonín st. (1894–1951)
Průša Václav (1893–1955)
Sochorec Rostislav (1900–1948)
Staněk František (1898–1965)
Stavělová Olga (1903–1960)
Šlezinger Jaroslav (1911–1955)
Špryňar Jan (1887–1950)
Švanda Pavel (1959–1981)
Valena František (1913–1960)
Vašková Marie (1895–1955)
Voříšek Rudolf (1909–1953)
Zahradníček Jan (1905–1960)

Místa úmrtí

(statistika)

Koncentrační a vyhlazovací tábory – 73

Buchenwald, Německo – 3
 Dachau, Německo – 35
 Flossenbürg, Německo – 3
 Mauthausen, Rakousko – 5
 Mauthausen-Gusen, Rakousko – 2
 Osvětim (Auschwitz), Polsko – 15
 Osvětim II-Březinka (Auschwitz II-Birkenau),
 Polsko – 3
 Ravensbrück, Německo – 5
 Sobibor (?), Polsko – 1
 Stutthof, nyní Sztutowo (u Gdaňsku),
 Polsko – 1

Věznice a káznice – 39

Bayreuth, Německo – 1
 Brieg, nyní Brzeg, Polsko – 1
 Brno – 1
 Bruchsal, Německo – 1
 Diez an der Lahn, Německo – 1
 Groß-Strehlitz (nyní Strzelce Opolskie),
 Polsko – 1
 Halle an der Saale, Německo – 1
 Jihlava – 2
 Leopoldov, Slovensko – 3
 Liberec – vazební věznice StB – 1
 Mírov – 7
 Ostrov – Vykmanov – 1
 Praha-Pankrác – 10
 Terezín – Malá pevnost – 7
 Valdice (u Jičína) – 1

Popraviště – 29

Berlin-Plötzensee, Německo – 4
 Brandenburg-Görden, Německo – 3
 Breslau, nyní Wrocław, Polsko – 2
 Brno – Kounicovy koleje – 8
 Jihlava – 4
 Lidice – poprava mužů 10. 6. 1942 – 1
 München-Stadelheim, Německo – 1
 Osvětim (Auschwitz), Polsko – 2
 Praha-Pankrác – 3
 Tábor – 1

Likvidační střediska nacistického programu eutanázie – 7

Bernburg, Německo – 1
 Hartheim (u Lince), Rakousko – 6

Psychiatrické léčebny – 4

Brno-Černovice – 1
 Lhota (Allhütten), nyní součást Šternberku – 1
 Havlíčkův Brod – 1
 Praha-Bohnice – 1

Místa smrti při spojeneckém bombardování – 4

Lübeck – zátoka (3. 5. 1945) – 1
 Opava (18. 12. 1944) – 1
 Praha (14. 2. 1945) – 1
 Tachov (20. 2. 1945) – 1

Místa smrti při osvobození českých zemí – 3

Chlebovice, nyní část Frýdku-Místku
 (4. 5. 1945) – 1
 Napajedla (2. 5. 1945) – 1
 Sudice (Opavsko, 26. 4. 1945) – 1

Místa zavraždění/„sebevražď“ – 10

Bratislava – vlastní byt – 1
 Brno – vyšetřovací vazba StB – 1
 Dittersbach, nyní Dětrichov (u Frýdlantu) –
 ubití u fary – 1
 Chrástava (u Liberce) – farní kostel – 1
 Litoměřice – vyšetřovací vazba StB – 1
 Macocha – propast (?) – 1
 Petrovice u Karviné – fara – 1
 Sobotín (u Šumperku) – lazaret pro uprchlíky – 1
 Trhová Kamenice (u Hlinska) – fara – 1
 u Záboří nad Labem (u Kolína) – vyhození
 z vlaku – 1

Nemocnice – 31

Brno – nemocnice u sv. Anny – 4
 Brno – nemocnice na Červeném kopci – 1
 Broumov – 1
 Coswig (u Drážďan), Německo – sanatorium
 Lindenhof – 1
 Frýdek-Místek – 1
 Havlíčkův (Německý) Brod – 1
 Hradec Králové – 1
 Chomutov – 2
 Jičín – 1
 Jihlava – 1

Výběr z pramenů a literatury

Prameny

A) PRAMENY ARCHIVNÍ

AAO – Archiv Arcibiskupství olomouckého

fond: Evidenční karty

AAP – Archiv Arcibiskupství pražského

Acta archiepiscopalis curiae pragensis

Liber ordinatorum 1918–1988

Personální kartotéka kněží

ABS – Archiv bezpečnostních složek

fond: 2M (Odbor politického zpravodajství MV)

fond: 52 (Výpovědi zaměstnanců Gestapa a SD)

fond: 134 (Německé soudy v protektorátu

Čechy a Morava)

fond: 141 (Německé soudy v říši)

fond: 302 (Hlavní správa Vojenské kontrarozvědky)

fond: 305 (Ústředna Státní bezpečnosti)

fond: 310 (Velitelství StB)

fond: 315 (Zemský odbor bezpečnosti II / ZOB II)

fond: 325 (Stíhání nacistických válečných zločinců)

fond: B 1 (Krajská správa SNB Praha)

fond: H (Historický fond Státní bezpečnosti)

fond: S (Sbírka různých písemností)

fond: Správa vyšetřování StB – vyšetřovací spisy (V)

fond: Správa vyšetřování StB – Vyšetřovací spisy –
Centrála (V/MV)

fond: Správa vyšetřování StB – Vyšetřovací spisy –
Plzeň (PL-V)

fond: Správa vyšetřování StB – Vyšetřovací spisy,

Krajská správa StB Brno

fond: Zvláštní vyšetřovací spisy (ZV/MV)

AČPS – Archiv České provincie salvatoriánů v Prostějově

AČTJ – Archiv České provincie Tovaryšstva Ježíšova, Praha

AHMP – Archiv hlavního města Prahy

fond: 36 – Trestní komise ÚNV Hl. m. Prahy

fond: Církevní správa

fond: Krajský soud trestní Praha

fond: Lidový soud civilní v Praze

fond: Mimořádný lidový soud Praha

fond: Okresní soud civilní pro Prahu-západ

fond: Praesidiální kancelář rady hlavního města

Prahy – oddělení osobní

fond: Sbírka matrik, Praha

fond: Spolkový katastr

AKŠS – Archiv Kongregace Školských sester de Notre Dame

AMB – Archiv konventu milosrdných bratří v Brně

AMZ – Archiv Ministerstva zahraničních věcí, Praha

fond: OSO, 1918–1945

APF – Archiv Provincie bratří františkánů v Praze

APS-P-ČR – Archiv Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
fond: Archiv Poslanecké sněmovny

Archiv benediktinského kláštera v Emauzích, Praha

Archiv Biskupské konzistoře v Hradci Králové
fond: Evidenční listy

Archiv Biskupství českobudějovického
fond: Biskup Josef Hlouch
fond: Seznam kněží (Kněžská matrika)
Českobudějovické diecéze – I, II

Archiv Biskupství litoměřického
fond: Konzistoř, 1941–1990
fond: Konzistoř – Evidenční listy
fond: Ordinariatsblätter der Diözese Leitmeritz / Ordinariátní listy

Archiv České dominikánské provincie, Praha
Nekrologium České dominikánské provincie
vedené od jejího obnovení v roce 1905

Archiv České kongregace sester dominikánek

Archiv kláštera premonstrátů Nová Říše
fond: Osobní složky bratří

Archiv Kongregace bratří Nejsvětější Svátosti

Archiv Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka v Opavě

Archiv města Brna
fond: Národní výbor města Brna
fond: Pobytová evidence občanů, Brno
fond: Sběrka rukopisů a úředních knih, 1333-1958

Archiv města Plzně
fond: Archiv města Plzeň – Pobytová evidence

Archiv Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě

Archiv Provincie bratří františkánů v Praze

Archiv Provincie kapucínů, Praha

Archiv redemptoristů, Svatá Hora

Archiv Salesiánské provincie Praha
fond: Salesiáni Praha-Kobyličky
Stručný salesiánský nekrolog, 1924–2008

Archiv Národního muzea
fond: Antonín Podlaha

Archiv Ústavu paměti národa
fond: KS ZNB Správa ŠtB Bratislava

CDK – Centrum pro studium demokracie a kultury

ČKA – Česká křesťanská akademie – Archiv projektu Martyrologium

DABB – Diecézní archiv Biskupství brněnského
fond: Biskupská konzistoř Brno
fond: Biskupský ordinariát Brno
fond: Sběrka Aloise Mikysky – Nekrologium kněží brněnské diecéze, Velké Meziříčí
fond: Spisovna Biskupství brněnského – Matrika ordinovaných II, 1915–2016

Knihovna pražské metropolitní kapituly
fond: Kapitula – Členové kapituly

Kongregační archiv Šedých sester, Lomec

LA PNP – Literární archiv Památníku národního písemnictví
fond: Josef Beneš (1905–1979)
fond: Jan Zahradníček (1905–1960)

Lern- und Gedenkort Schloss Hartheim
Dokumentační středisko Hartheim

Muzeum města Ústí nad Labem
Fotoarchiv

MZA – Moravský zemský archiv v Brně
fond: B 126 – Krajský národní výbor Jihlava, 1949–1960

Literatura

- Almanach Arcibiskupského gymnasia Praha-Bubeneč*.
Centrální katolická knihovna, Praha 2003
- Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století. Díl I. – Almanach (A–L)*.
Arcibiskupství pražské, Praha 2013
- Almanach duchovních Arcidiecéze pražské ve 20. století. Díl II. – Almanach (M–Ž)*.
Arcibiskupství pražské, Praha 2013
- BALÍK, Stanislav – HANUŠ, Jiří: *Katolická církev v Československu 1945–1989*. Centrum pro studium demokracie a kultury (dále CDK), Brno 2007
- BEDNARSKI, Damian: *Martyrologium polskiego duchowieństwa z Zaozlia podczas II wojny światowej*. Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne 48/1 (2015). Uniwersytet Śląski w Katowicach. [online]. [cit. 2021-09-01].
Dostupné z: <https://bazhum.muzhp.pl/czasopismo/433/?idno=15168>
- BENEŠ, Josef: *Kaine, kde je tvůj bratr? Medailony českých katolických kněží – obětí fašismu*. Česká katolická charita v Ústředním církevním nakladatelství, Praha 1971
- BRADNA, Antonín: *Zaradoval jsem se... Útržky ze života*. Zaznamenal a sestavil Miloš Doležal. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002
- Církevní procesy padesátých let*. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002
- DOLEŽAL, Miloš: *Chtěl jsem být blanickým rytířem. Rozhovory s účastníky protinacistického a protikomunistického odboje*. CDK, Brno 2010
- FELDMANN, Vladimír: *Kněží českobudějovické diecéze vězněni nacistickým režimem 1938–1945*. In: *Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech*, XXXVIII, č. 2/2001
- GRAUBNER, Jan: *Kněžské osobnosti. Medailony kněží Arcidiecéze olomoucké ve 20. století*. Matice cyrilometodějská, Olomouc 2010
- GRULICH, Rudolf: *Sudetendeutsche Katholiken als Opfer des Nationalsozialismus*. Sudetendeutsches Priesterwerk, Brannenburg 1999
- GRULICH, Rudolf: *Sudetoněmečtí katolíci jako oběti nacismu* (český překlad). L. Marek, Brno 2002
- HANUŠ, Jiří: *Malý slovník osobností českého katolicismu 20. století s antologií textů*. CDK, Brno 2005
- HAVLÍČKOVÁ, Helena: *Dědictví. Kapitoly z dějin komunistické perzekuce v Československu 1948–1989*. 2. přeprac. a dopl. vydání, Poznáni, Olomouc 2008
- HEHL, Ulrich von – KÖSTERS, Christoph – STENZ-MAUR, Petra – ZIMMERMANN, Elisabeth: *Priester unter Hitlers Terror. Eine biographische und statistische Erhebung*. 3. vyd. Ferdinand Schöningh, Paderborn 1996
- HOFFMANN, Bedřich: *A kdo vás zabije... Život a utrpení kněžstva v koncentračních táborech*. Společenské podniky, Přerov 1946
- JACEWICZ, Wiktor – WOŚ, Jan: *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939–1945*. Sv. 1 – *Straty osobowe*. Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1977
- JACEWICZ, Wiktor – WOŚ, Jan: *Martyrologium polskiego duchowieństwa rzymskokatolickiego pod okupacją hitlerowską w latach 1939–1945*. Sv. 3 – *Wykaz duchownych zmarłych, zamordowanych lub represjonowanych przez okupanta w archidiecezjach: gnieźnieńskiej, krakowskiej i lwowskiej oraz w diecezjach: katowickiej, kieleckiej, lubelskiej i w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu*. Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1978
- KAFKA, Jan: *V hodině velké zkoušky. Církevní politika státu v severovýchodních Čechách v letech 1948 až 1960*. Pavel Mervart, Červený Kostelec 2017
- Kamínky 1 (Drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti)*. Biskupství královéhradecké, Hradec Králové 2000
- Kamínky 2 (Drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti)*. Biskupství královéhradecké, Hradec Králové 2000
- Kamínky 3 (Drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti)*. Biskupství královéhradecké, Hradec Králové 2001
- Kamínky 4 (Drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti)*. Biskupství královéhradecké, Hradec Králové 2002

Jmenný rejstřík

Tento rejstřík zahrnuje osoby, o kterých čteme v textu hesel (nikoli v pramenech a literatuře). Tučně označujeme osoby, které mají samostatné heslo. Osobnosti literárně činné jsou vyznačeny kurzivně.

Adamčíková Božena 691n
Adamčíková Božena 691n
Adamecká-Hanselová Magdalena 3
Adamecki Emil 3
Adamecki Józef 3n, 601
Adámek Jaroslav CSsR 545
Adámek Josef 635
Adamík František 562
Adamski Stanisław 149, 249
Adauctus, římský mučedník 170
Albrecht Johannes 4n
Albrecht Oldřich 679
Albrecht Robert Johannes SJ 4–6
Albrecht(ová) Alžběta (Elisabeth) 4
Albrecht(ová) Annemarie 5
Alex, štubový z Dachau 311
Althanové, hrabata 164
Anděl Josef 587
Angeli Roberto 416
Antl Berard OFM 207
Anýž František 242
Apollinaire Guillaume 676
Appelt Vilém 73, 243
Aron František 632
Arthofer Leopold 281
Artl Adolf 219, 297
Aujezdský František (Aujesky Franz) 227, 295

B. Jiří, pracovník pasového oddělení (Sitte) 598
Baar Jindřich Šimon 242, 267, 344, 346, 360
Baxa Karel 564
Baxant Jan 600
Babler Otto František 679
Babula Jaroslav 112
Baier Cölestin (Celestin) 385–387
Balabán Josef 177
Bálka Josef 607n
Bár František 112, 579
Barcalová Emilie 431
Bardy Gustav 430
Bárta Josef Jan Baptista OFM 610, 644, 670
Bárta Šimon 16, 123, 131, 348, 425, 554n
Barták Josef 192
Barták Lubor 488
Bartalský Ferdinand 457
Bartl Johann 388
Bartoš František 33
Bartoš Jaroslav 536
Bartošová Cecilie 257
Bartůněk František 162n, 175n, 247
Bartůněk Václav 175
Bartz Gerhard 133
Bařina František Saleský Jan OSA 293, 375
Basovník Jan 409
Basovník Vojtěch SDB 409–412
Basovníková-Bartošíková Anežka 409
Bařa Cyril 692
Baudelaire Charles 676
Bauer Bruno von 295
Bauer František, dr. 269
Bauer František Saleský 164, 179, 225, 292, 372, 548, 620

- Baumgartner, lékař 123
 Baušovi, sourozenci 23
 Bayer Florián 49
 Beck, dozorce v Dachau 60
 Bednář Gilbert Jan OPraem 219, 227, 296n, 372n
 Bednář Jan 375n
 Bednář Kamil 48
 Bednařík Karel 590n
 Beethoven Ludwig van 280
 Beier Wilhelm 132
 Bělíková-Zelová Milada 685
 Benda Štěpán 435, 605
 Benedikt sv. 638
 Benedikt XV. 29
 Benedikt XVI. 340
 Benenson Peter 420
 Beneš Edvard 12n, 30, 96, 105, 119, 133, 151, 190, 380, 418, 480n, 491, 579, 622n, 672
 Benešová Hana 564
 Bengsch Alfred 128, 661
Beran Josef 7, 80, 155, 377n, 380, 413–423, 427, 437, 448, 456, 469, 477, 491, 493n, 502, 510, 519, 526, 539, 550, 552, 555, 564, 593, 628n, 632, 638n, 657, 660, 666, 684n
 Beran Josef (otec Maximiliana Berana) 7
Beran Maximilian 7
 Beránek Josef 424
Beránek Tomáš 424–427
 Beránková Anna 426
 Beránková-Šandarová Thekla 424
 Beranová-Bednaříková Mariana 7
 Beranová-Lindauerová Marie 413
 Berdajev Nikolaj 671
 Bergmanová Kunhuta 145
 Berka Tomáš 131
 Bernard Alexandr 344
Bernard Johann CSsR 8
 Bernt Mislav 439n
 Berounský Stanislav 671, 679
 Bertram Adolf 20n, 84, 208, 246, 248, 280, 368n
 Bešćec Miroslav 521
Běťák Josef Abdon OFMCap 428
 Běťák Josef st. 428
 Běťáková-Zajícová Františka 428
 Bětík Alois 319
 Bezdiček Josef 457
 Beznož Pavel viz Hrabec Vladislav
 Bezruč Petr 90
 Bidault Georges 622
 Bijok František 577
 Bílek Antonín 345
 Bílek František 344n, 347
 Bílko Leopold 232
 Bílková Edigna Terezie 594
 Bílý Josef 181
Bioly Peter (Petr) 8n
 Bioly(ová) Marie 9
 Bitnar Vilém 98, 164, 344
 Blaha Jan 558
 Bláha Alois 178
 Bláha František 584
 Bláha František (MUDr.) 155, 327
 Blahota, z Uherského Brodu 113
 Blahutová Hermína 301
 Blachut Beno 322
 Blaschtowitschka Kurt 674
 Blaschtowitschková-Tomšů Marie 674n
 Blatný Ivan 678
 Blažek Jiří 454
 Blesík Jan 94n, 131, 618
Blöchl Franz Xaver Engelbert OCist 10
 Bloy Leon 90
 Blume Rudolf 297
 Bobák Vladislav 72
 Bobe Franz Werner 13, 67, 110, 176, 210, 229, 278, 288, 300, 321
 Bock Karl 68
 Boček Bohumil 518, 689
 Boček Karel 554
 Boháč Jan 93
 Böhm Adolf Beatus CFSsS 170n
 Böhme Horst 60
 Böhmová Marie 375
 Bochenek Jan 140
 Bochořák Klement 454
 Bojanovský Cyril 449
 Bongianino Luigi 421
 Bönisch Josef 366
 Bornefeld Anton 128
 Borový František 676
Bořek-Dohalský z Dohalic Antonín 11–14, 218, 640
 Bořek-Dohalský z Dohalic František 11, 14
 Bořek-Dohalský z Dohalic František Karel 11
 Bořek-Dohalský z Dohalic Jiří 13
 Bořek-Dohalský z Dohalic Ludvík 11
 Bořek-Dohalský z Dohalic Zdeněk 11–14
 Bořita viz Brait Josef Silvestr Maria OP
 Boštík František 648
 Boukal Jan 488, 685
 Bouška Sigismund 344
 Bouz Jiří Jiljí OP 16–18
 Bouz Josef ml. 17
 Bouz Josef st. 15
 Bouz Stanislav (Arnošt) 16
Bouz Václav Aleš OP 15–18
 Bouz Zdeněk 16

MUČEDNÍCI A OBĚTI PRO KRISTA

Martyrologium katolické církve
v českých zemích ve 20. století

Jan Stříbrný a kol.

Vydalo léta Páně 2023 Karmelitánské nakladatelství

ve společnosti KatMedia, s. r. o., v Praze jako svou 2500. publikaci

a Nakladatelství Academia v Praze jako svou 11 800. publikaci

Redakce a rejstříky Markéta Protivánková, Stanislav Předota,

Kristina Veselá a Kateřina Zýmová

Fotografie pocházejí ze soukromých archivů (uloženy v archivu

projektu martyrologium v České křesťanské akademii Praha),

z archivů diecézí, farností a řeholních společenství, z Národního archivu,

z Archivu bezpečnostních složek, z archivu Nadace Langhans Praha, ze sbírek státních
oblastních a okresních archivů, knihoven a muzeí,

z Archivu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, Literárního archivu

Památníku národního písemnictví a z Fotobanky ČTK

Odpovědný redaktor Pavel Mareš

Obálka, grafická úprava a sazba Stará škola

Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín

ISBN 978-80-7566-392-4 (KatMedia)

ISBN 978-80-200-3453-3 (Nakladatelství Academia)

Doporučená prodejní cena 1399 Kč

Knihy Karmelitánského nakladatelství zakoupíte na eshop.cirkev.cz
a v síti kamenných Karmelitánských knihkupectví (eshop.cirkev.cz/prodejny).
Knihy Nakladatelství Academia také zakoupíte na www.academia.cz.

